

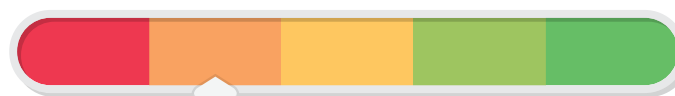
ПОГЛАВЈЕ 28. ЗАШТИТА НА ПОТРОШУВАЧИ И ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА

НИВО НА ПОДГОТОВКА

Умерено подготвена (Moderately Prepared) - 3

ОСТВАРЕН НАПРЕДОК

Нема напредок (No Progress) - 2

КОМЕНТАР

Државата останува на нивото на умерена подготвеност и оваа година. Дополнително, не е забележан никаков напредок ниту во заштитата на потрошувачите, ниту пак во здравствената заштита, што укажува на заклучокот дека државните институции не работеле на обврските од ова поглавје.. Голем дел од забелешките за заштита на потрошувачите се повторуваат со години, како што е потребата од доусогласување со европското законодавство, инвестирање на соодветни ресурси, како и надзор на пазарот. Усогласувањето на домашното законодавство со законодавството на ЕУ во областа на здравствената заштита исто така се реализира многу бавно. Се забележува и дека недостигот на финансиски средства сериозно го попречува спроведувањето на политиките од оваа област. Како резултат, посебен предмет на загриженост е ситуацијата во установите за ментално здравје, како и справувањето со ретки болести. Во последните неколку години постои рапиден тренд на одлив на медицински кадар во други земји, а Европската комисија го има нотирано овој предизвик. Не само што не е направен напредок, туку во некои од областите има и назадување. Имено, последните законски измени кои овозможува пушење на одредени места во корист на угостителите, предизвикаа негативни реакции кај македонската јавност која овие измени ги препозна како уназадување на заштитата на јавното здравје. Европската Комисија е на истата линија и забележува дека контролата на тутунот дополнително се влошува. Освен тоа, како една од земјите со сериозни предизвици во поглед на загадувањето, воопшто не беа преземени значителни мерки за заштита на здравјето и животната средина. Извештајот исто така се осврнува на бројни проблеми кои ги мачат граѓаните, како што е достапноста на лекови и недоволната контрола на квалитетот на истите. Загрижува фактот што голем дел од забелешките се повторуваат со години наназад, што укажува дека сè уште изостануваат вистински и системски реформи во оваа област.

ПРЕПОРАКИ ОД ЕВРОПСКАТА КОМИСИЈА

- Да ја усогласи правната рамка со *acquis* за заштита на потрошувачите и зајакнување на оперативните структури за заштита на потрошувачите
- Да ги зголеми одржливоста, ефикасноста, економичноста и квалитетот на услугите од областа на заразните болести и да ги спроведе препораките од Извештајот за техничка проценка за капацитетот на земјата во оваа област
- Да објави извештаи за регистрите за рак и индивидуални ретки болести и да се обезбедува соодветно финансирање и специјализирани знаења за рано откривање и лекување, врз основа на податоците од регистрите.

Заштита на потрошувачи

- Законската рамка не е целосно усогласена со *acquis* во областа на правата на потрошувачите и во делот за алтернативно решавање на спорови.
- Организациите на потрошувачи се слаби и државните грантови опфаќаат само советодавни услуги и надоместоци на меѓународните организации на потрошувачи.
- Постојниот систем за посредување (медијација) е премногу скап за потрошувачите.
- Недостатокот на административни ресурси во Министерството за економија продолжува да го отежнува ефикасното спроведување на политиките и координацијата.
- Во однос на прашањата поврзани со безбедноста на производите потребни се дополнителни напори од страна на регулаторните тела за да се обезбеди ефикасна заштита на потрошувачите.
- Потребни се дополнителни напори за да се заврши усогласувањето со Директивата за општа безбедност на производите.

Јавно здравје

- Иако имаше некои инвестиции и обука во областа на јавното здравје, тоа не е системско: на пример, нова опрема е инсталирана во субстандардни објекти, додека други објекти имаат недостаток од соодветно обучен персонал.
- Електронска здравствена картичка е само делумно функционална.
- Потребно е зајакнување во спроведувањето на контрола на тутунот.
- Во однос на крв, ткива, клетки и органи, потребни се

Заштита на потрошувачи

- Правната рамка сè уште е само делумно усогласена со законодавството на ЕУ.
- Усогласувањето на законодавството со општата Директива за безбедност на производи и колективната правна заштита не е завршено.
- Државните грантови за организациите на потрошувачите и понатаму се ограничени и ги покриваат само советодавните услуги и надоместоците за меѓународните организации на потрошувачи.
- Постојниот систем за посредување (медијација) е премногу скап за потрошувачите.
- Ресурсите посветени на заштита на потрошувачите и понатаму се ограничени.
- Потребно е зајакнување на надзорот на пазарот за прашањата поврзани со безбедноста на производите, со цел да се обезбеди ефикасна заштита на потрошувачите.
- Потребни се дополнителни напори за да се заврши усогласувањето со европското законодавство за општа безбедност на производите.

Јавно здравје

- Дел од купените софистицирани здравствени уреди сè уште не се во употреба, а воедно недостасува и професионален медицински персонал.
- Не се користи електронската здравствена картичка додека електронски медицински регистри сè уште не се ни развиени.
- Недостатокот на финансиски ресурси сериозно го попречува спроведувањето на здравствените политики.
- Во однос на контролата на тутунот, националното законодавство е делумно усогласено со законодавството

Заштита на потрошувачите

- Не беше постигнат напредок во меѓусекторските аспекти на заштитата на потрошувачите, каде што треба да се заврши усогласувањето со општата директива за безбедност на производите и колективното право за обесштетување.
- Не беше направен позитивен развој на шемата за медијација, која е скапа за потрошувачите.
- Не се доделени дополнителни средства, ниту во однос на бројот на вработени во Министерството за економија или државните грантови за заштита на потрошувачите. Тековните ресурси се ограничени и покриваат само советодавни услуги и надоместоците за меѓународните организации на потрошувачи.
- Се препорачува да се обезбеди употреба на повеќе современи комуникациски алатки.
- Треба да се преземат мерки за да се засили надзорот на пазарот за прашања поврзани со безбедноста на производите.
- Усогласување со европското законодавство за безбедност на производите и натаму е некомплетно.
- Потребна е веб-платформа каде граѓаните можат да ги најдат сите информации за заштита на потрошувачите и поголема свесност за прашањата поврзани со небезбедноста.

Јавно здравје

- Голем број вработени во областа на јавно здравје продолжуваат да ја напуштаат земјата.
- Неадекватното користење на софистицирана здравствена опрема и понатаму е проблем.
- Податоците од е-медицинските регистри треба да се користат за правилно креирање политики.
- Недостатокот на финансиски средства и понатаму сериозно го попречува спроведувањето на политиките за јавно здравје.
- Повеќе од една третина од сите здравствени услуги се

Извештај 2016

дополнителни напори за да се постигне целосно усогласување со правото на ЕУ.

- Операциите за трансплантација престанаа по неколку месеци поради недостиг на органи и финансии.
- Санитарните услови и бројот на вработени во менталните здравствени установи и понатаму се незадоволителни.
- Во однос на нееднаквостите во здравството, потребни се повеќе инвестиции и поголем број на вработени за работа со лицата со сериозна физичка и интелектуална попреченост, како и за лечење на Роми.
- Финансирањето, пристапот до лекови и стручното знаење за лекување на ретки болести и понатаму се ограничени.
- Недостасува регистар за одредени ретки болести. Ова сериозно го попречува соодветното лекување.
- Само од граѓанските организации кои основани од страна на членовите на семејствата на луѓето погодени од ретките болести се очекува да покренат иницијативи.
- Во однос на заразните болести, треба да се обезбеди соодветно финансирање за рано откривање.

Извештај 2018

на ЕУ.

- Спроведувањето на контролата на тутунот се влоши за време на извештајниот период и не се казнува пушењето на јавни места.
- Потребни се понатамошни напори за да се постигне усогласување со законодавството на ЕУ во однос на крв, ткива, клетки и органи.
- Во однос на менталното здравје, треба да се направат значителни напори за подобрување на санитарните услови и човечките ресурси во установите.
- Во однос на исхраната и физичката активност кај децата, зголемена е дебелината кај 7 годишните деца.
- Потребни се повеќе инвестиции и бројот на вработени за третман на лица со тешка физичка и интелектуална попреченост, особено кај ромската заедница.
- Националните и регионалните регистри за рак сè уште не се воспоставени.
- Во однос на ретките болести, државните регистри сè уште не се добро утврдени и соодветно буџетирани.
- Дефинирањето на она што се смета за ретка болест треба да се усогласи со меѓународните стандарди.
- Финансирањето и пристапот до специјализирани знаења за третман на ретки болести се и понатаму ограничени и нетранспарентни и им беа препуштени на граѓанските организации или на семејствата.
- Потребни се дополнителни напори за да се постигне усогласување со законодавството и стандардите на на ЕУ во однос на заразни болести.
- Потребна е стручна обука за да се гарантира превенција и контрола на заразните болести.
- Се препорачува зајакнување на капацитетот и инфраструктурата за квалитетен микробиолошки надзор.
- Националното законодавство за лекови за употреба во хуманата и ветеринарната медицина е делумно усогласено со законодавството на ЕУ.
- Преписување на антибиотици треба да биде строго контролирано за да се зајакне борбата против анти-микробиолошка отпорност.

Извештај 2019

- исплаќаат од џеб, што укажува на квалитетот на здравствената заштита и создавање социјални разлики.
- Има уназадување во делот на контрола на тутунот.
- Земјата потпиша, но сè уште не го ратификуваше Протоколот за елиминирање на недозволената трговија со тутунски производи.
- Променетите закони сега овозможуваат пушење во некои јавни простории и контролирањето дополнително се влошува.
- Потребни се понатамошни напори за да се постигне усогласување со законодавството на ЕУ во однос на крв, ткива, клетки и органи каде што се потребни дополнителни напори и соодветно финансирање за усогласување на националните прописи со *acquis*.
- Во однос на менталното здравје, треба да се направат значителни напори за подобрување на санитарните услови и човечките ресурси.
- Во однос на социо-економските детерминанти на здравјето, не се направени дополнителни напори за подобрување на исхраната и физичката активност и намалување на дебелината.
- Подобен пристап до здравствени услуги е потребен за ромската заедница и потребни се повеќе средства за лекување на лица со тешки физички и интелектуални пречки.
- Финансирањето за скрининг на рак е недоволно. Не постои национална програма за скрининг програма за рак на дојка и грлото на матката.
- Протоколите за рак на дојка и рак на грлото на матката се подготвени но сепак треба да бидат одобрени и спроведени.
- Не се преземени значителни мерки за здравјето и животната средина, освен препораката за носење маски и совети за лицата во ризични категории за да се избегне излегување на отворено за време на периоди на високо загадување на воздухот.
- Поставени се националните регистри за ретки болести, но потребни се соодветни средства.
- Дефиницијата за ретка болест сè уште треба да се

Извештај 2016

Извештај 2018

Извештај 2019

- Критериумите за цени за лекови ги одредува Фондот за здравствено осигурување, но лековите опфатени со националното здравствено осигурување им се достапни на пациентите само во првите денови од месецот.
- Потребно е воведување на дополнителни мерки за правилен квалитет и контрола на следењето на лековите за хумана и ветеринарна употреба, односно предмет на паралелна трговија.

- усогласи со меѓународните стандарди.
- Финансирањето и пристапот до специјализирани знаења за третирање на ретки болести е ограничен и нетранспарентен и е препуштен на фамилиите и граѓанските организации.
- Не е постигнат напредок во однос на правата на пациентите во прекуграничната здравствена заштита, а националното законодавство сè уште не е усогласено со *acquis*.
- Слично на минатата година, националното законодавство за лекови за употреба од страна на луѓето и ветеринарна употреба и натаму е делумно усогласено со *acquis*.
- Продолжи практиката лековите опфатени со националното здравствено осигурување да се достапни само за пациентите во првите денови од месецот.
- Земјата сè уште треба да воведо дополнителни мерки за да обезбеди соодветна проверка на квалитетот и следењето на лековите за употреба од страна на луѓето и ветеринарна употреба кои се предмет на паралелна трговија, односно лекови што се купуваат во други земји по поевтина цена.